

Кондрук А.М.

*завідувач технологічним відділенням,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;*

Кордонська А.В.

*голова циклової комісії суспільно-гуманітарних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;*

Чорненька Л.Г.

*завідувач бухгалтерським відділенням,
спеціаліст I категорії,
Могилів-Подільський технологіко-економічний коледж
Вінницького національного аграрного університету*

ІННОВАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ЙОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Рушійною силою інноваційної діяльності є педагог як творча особистість, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним під час пошуку, розробки, впровадження і поширення нових ідей. Творчий викладач має широкі можливості і необмежене поле для інноваційної діяльності, оскільки на практиці може експериментувати і переконуватися в ефективності методик навчання, коригувати їх, здійснювати докладну структурування досліджень навчально-виховного процесу, пропонувати нові технології та методи навчання.

Майстерність педагога – це вирішення різноманітних педагогічних завдань, успішна організація навчально-виховного процесу й отримання відповідних результатів, але її сутність полягає в певних професійних і особистісних якостях, які формують цю діяльність і забезпечують її ефективність. Тому справжній викладач повинен постійно працювати творчо, з метою підвищення оптимізації професійного і особистісного потенціалу, оскільки педагогічна майстерність – це своєрідне поєднання особистої культури, знань і світогляду викладача, його всебічної теоретичної підготовки з досконалим володінням прийомами навчання і виховання, педагогічного технікою і власним досвідом роботи.

Справжній майстер педагогічної справи повинен володіти такими основними рисами педагогічної майстерності: мати вихідну позицію, яка є особистісно-гуманною; бути яскравою особистістю, мудрою, чуйною, доброзичливою і принциповою людиною.

Основою педагогічної майстерності викладача є педагогічна культура, основні складові якої – педагогічна спрямованість, психолого-педагогічна ерудиція, висока педагогічна майстерність і організованість, уміння продуктивно поєднувати навчально-виховну, науково-дослідницьку діяльність, сукупність професійно-важливих якостей, постійне самовдосконалення. Педагогічну діяльність здавна кваліфікують як творчу. Вона є своєрідною, пов'язаною із характером процесу, із його результатом – особистістю студента. Творчість викладача проявляється в таких аспектах: вміння вільно застосовувати відомі дидактичні засоби в нових стандартних (або нестандартних) ситуаціях; здатність оптимально вирішити ситуацію іншим шляхом, відмінним від уже відомих.

Особливістю педагогічної творчості є те, що це завжди співтворчість. Вона тісно пов'язана з творчістю усього педагогічного колективу коледжу, кожного студента.

Перехід від знань до професійної підготовки висококваліфікованих спеціалістів ставить певні вимоги до особистості викладача. Формування молодшого спеціаліста, професійно компетентного, умілого керівника, ініціативного, творчого, самостійного, може здійснити тільки педагог, який бездоганно володіє вказаними якостями та систематично розвиває їх у собі. Педагогічні здібності викладача включають такі компоненти: дидактичні, академічні, організаторські, авторитарні, комунікативні.

Вміння педагога спілкуватися зі студентами входить в структуру комунікативних здібностей: здатність розуміти студента, бачити в ньому рівноправну особистість; критичне ставлення до самого себе та спокійне сприйняття критики; вміння переконувати та говорити правду, здійснювати необхідний педагогічний вплив, володіти почуттям гумору та майстерністю слова.

Відомо, що педагогічне спілкування характеризується поетапним розгортанням: *перший етап* педагогічного спілкування пов'язаний з моделюванням, побудовою гіпотетичної схеми майбутньої взаємодії; *другий етап* – безпосереднє спілкування в процесі діяльності (заняття); *третій етап* – аналіз динаміки та результатів навчального впливу в процесі діяльності та спілкування (зворотний зв'язок, що дозволяє здійснити відповідну педагогічну корекцію). Технологічні особливості цих трьох основних етапів слід розглядати з урахуванням існуючих сучасних наукових підходів.

В процесі проведення різних видів навчальних занять, застосування тих чи інших методів ми використовуємо відповідний набір методів навчання для забезпечення належного навчального впливу. З точки зору методичної майстерності, важливим є розгляд змісту навчального впливу як фактора ефективності спілкування. Велике значення має виділення суттєво-значущих ознак організації, змісту та методики основних видів навчальних занять, що визначає їх ефективність.

Забезпеченню навчального та виховного ефекту занять сприяє: створення обстановки, що спонукає до вільного висловлювання думок і відстоювання своєї точки зору, колективного розв'язання навчальних питань, організація та підтримка полеміки; чіткий та розумний розподіл навчального часу; тактовність, відкритість викладача до спілкування, його зацікавленість в результатах занять; глибина знань, ерудиція, загальна та педагогічна культура викладача тощо. Подібний перелік специфічних ознак викладач може сформулювати і для будь-яких інших видів навчальних занять. Ці ознаки є технологічними орієнтирами в конструюванні педагогом адекватних комбінацій педагогічного інструментарію та їх послідовної реалізації.

Під *методичною майстерністю* викладача розуміють високий рівень володіння ним конкретними прийомами, способами, технікою та засобами педагогічної діяльності, завжди пов'язаною із методикою конкретної навчальної дисципліни, залученням студентів у різні види діяльності та організацію колективу навчальної групи. У такій діяльності викладач будує модель останньої з урахуванням прогнозу можливих результатів навчання в реальних умовах навчального процесу; а також оцінює ефективність засобів, які використовує, стан педагогічної системи, можливості і резерви її удосконалення.

Розглянемо можливі *форми розвитку методичної майстерності* викладачів, які мають забезпечити високий рівень проведення всі видів навчальних занять, спираючись на новітні інноваційні технології, досягати високих результатів у навчанні та вихованні студентів при мінімальних матеріальних, часових та енергетичних витратах.

Як свідчить досвід, добре себе зарекомендували такі форми розвитку методичної майстерності: курси перепідготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних і наукових працівників: навчально-методичні збори; проведення відкритих навчальних занять; участь в організації та проведенні наукових, методичних, теоретичних та науково-практичних семінарів і конференцій; професійна підготовка; проведення педагогічних експериментів і досліджень; періодичний контроль методичної майстерності викладачів та вироблення заходів щодо усунення відхилень у методичній діяльності; стажування в інших вітчизняних та закордонних вищих навчальних закладах.

На рівні засідань циклової комісії ефективними є: участь у методичних зборах; підготовка та проведення наукових, методичних, теоретичних, науково-практичних семінарів і конференцій; обмін досвідом педагогічної майстерності;

застосування інноваційних педагогічних технологій; проведення інструктивно-методичних занять з головами інших циклових комісій; підготовка та видання навчальних посібників, підручників; створення електронних підручників; проведення інструктивно-методичних занять з молодими викладачами.

Для самостійної роботи викладачам можна рекомендувати знайомство з педагогічними інноваціями, кращим досвідом, новими ефективними методиками, прийомами навчання тощо, використання їх на практиці, експериментування.

Як одну з дієвих форм можна запропонувати постійне удосконалення професійно-етичного рівня викладача, яке складається з двох взаємозв'язаних та взаємообумовлених елементів: самооцінки та самовиховання, зокрема, придбання досвіду етичної поведінки. Важливими передумовами цього процесу ми вважаємо такі: формування високої життєвої мети та ідеалів, розвинену мотивацію викладача на самовдосконалення та самореалізацію; набуття ним відповідних етичних та психолого-педагогічних знань, формування умінь, спрямованих на самовдосконалення; здатність об'єктивно оцінювати свою поведінку, рівень морального розвитку, своєї культури; високий рівень волевого саморегулювання, особливо в складних ситуаціях педагогічної діяльності.

Професійне вдосконалення викладача коледжу, на нашу думку, сприятиме вирішенню ряду принципів завдань: формування механізму підвищення професійної майстерності як невід'ємної нормативної і змістової складової навчально-виховного процесу, моделювання очікуваних результатів та їх системна діагностика; створення відповідного середовища. Отже, розвиток професійної компетентності викладача є одним з проявів професійної майстерності, показники сформованості професійно необхідних якостей і характеристик на засадах системи теоретичних знань та практичного досвіду, що зумовлюють достатній рівень готовності до виконання професійних обов'язків відповідно до визначених вимог, забезпечують високий рівень його самоосвіти та професійної самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Віаніс-Трофименко К.Б., Лісовенко Г.В. Підвищення професійної компетентності педагога. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – (Серія «Бібліотека журналу «Управління школою», вип. 7(55)). – С. 11-17.
2. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей. – Київ: Вид. дім «KM Academia», 1997. – 191 с.

3. Островерхова Н. Чинники спонукання вчителів до вдосконалення майстерності // Завуч. – 2005. – № 28. – С. 10-11.

Кравченко С.О.

аспірант,

Полтавський університет економіки та торгівлі

СУТЬ, СТРУКТУРА ТА ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У майбутньому все більше місце займатимуть проблеми збереження навколишнього середовища. У зв'язку із збільшенням рівня забруднення довкілля людством екологічні проблеми постануть на одне з перших місць. Відповідно, попит на професійних екологів буде підвищуватися, але й будуть збільшуватися вимоги до них, так як професія еколога стане однією з найбільш затребуваних і важливих. Тому, на сучасному рівні підготовки даних фахівців необхідно чітко та виважено окреслити коло компетенцій, якими повинен оволодіти випускник-еколог при підготовці в навчальному закладі, щоб стати високоякісним фахівцем. Навчальний процес динамічний, він постійно потребує пошуку методів та засобів для кращої підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. Зрозуміло, що для підготовки таких затребуваних в недалекому майбутньому спеціалістів-екологів, необхідно чітко зрозуміти, якими навичками повинен оволодіти випускник за час навчання, щоб гідно за їх допомогою вирішувати в подальшому виробничі питання.

З огляду на розмаїття професійних завдань, що постануть перед майбутнім екологом, можна стверджувати, що така діяльність вимагатиме відповідної підготовки. Отже, результатом підготовки майбутніх екологів до професійної діяльності є їхня готовність до її здійснення. Для чіткого розуміння суті поняття «готовність» було проведено відповідне дослідження.

У великому енциклопедичному словнику дається таке визначення поняття «*готовність*» – стан, за якого все зроблено, все готове, а поняття «*підготовка*» тлумачиться як «*діяльність*», спрямована на навчання, надання необхідних знань, «*професійна підготовка*» – як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду й норм поведінки, які забезпечують успішність роботи з певної професії [1]. Отже, готовність є результатом підготовки, а підготовка – процесом формування готовності фахівців.

Готовність до діяльності в сучасній науковій літературі, розглядається як цілісне вираження особистості, яке містить мотиви, переконання, інтелектуальні здібності, знання, уміння і навички, налаштованість на професійну діяльність, що характеризує сформованість до виконання обраної професії. Так, у дослідженні А. Резановича готовність трактується «як внутрішня якість особистості, в якій виражено її прихильність до здійснення діяльності, а також ступінь засвоєння нею елементів, відповідного соціального досвіду та здатність використовувати цей досвід у професійній діяльності. Готовність може бути представлена єдністю елементів: мотиваційна готовність, теоретична готовність, практична готовність» [2, с. 22].

У дослідженні С. Бризгалової під готовністю розуміється цілісне особистісне динамічне утворення, придбане в результаті спеціального